

Joanna Pawlak, Dariusz Paszko, Grzegorz Karwacki

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

POSTAWY ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH WOBEC WPROWADZENIA PODATKU DOCHODOWEGO W ROLNICTWIE

*THE ATTITUDES OF INDIVIDUAL FARMERS TOWARDS THE INTRODUCTION
OF THE INCOME TAX IN AGRICULTURE*

Słowa kluczowe: podatek dochodowy, opodatkowanie rolnictwa, gospodarstwo rolne

Key words: income tax, taxation of agriculture, agricultural farms

Abstrakt. W Polsce od wielu lat zapowiadane jest wprowadzenie podatku dochodowego od działalności rolniczej. Ustawodawcy podkreślają jednak, że działania te powinny być poprzedzone konsultacjami, m.in. z podmiotami, których proponowane zmiany dotyczą. Dlatego przedstawiono opinie rolników indywidualnych na temat zapowiadanego wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie. Z badań wynika, że prawie 40% ankietowanych pozytywnie ocenia taką propozycję, a 30% twierdzi, że będzie to posunięcie niekorzystne dla rolników. Poza tym około 40% z nich uważa, że ewentualne zmiany wpłyną na podwyższenie aktualnych obciążeń podatkowych gospodarstw rolnych w Polsce.

Wstęp

Aktualnie obowiązujący w Polsce rolniczy system podatkowy został ukształtowany w latach 80. i 90. ubiegłego wieku. W jego skład wchodzi m.in. podatki: rolne, leśny, od towarów i usług (VAT), od nieruchomości, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych, od środków transportowych oraz podatek dochodowy od działów specjalnych produkcji rolnej. Pomimo tak wielu obciążeń wchodzących w skład ww. systemu, jest on określany mianem dyskusyjnego i ułomnego [Szczyrowski 2003], nieodpowiadającego założeniom gospodarki rynkowej [Gruziel 2008a] oraz nieefektywnego i mało motywującego do działań modernizacyjnych [Dziemianowicz 2007]. Wszystkie te opinie wynikają głównie z faktu, że dochody rolników indywidualnych z działalności rolniczej (z wyjątkiem uzyskiwanych tzw. działów specjalnych produkcji rolnej) są wyłączone z opodatkowania podatkiem dochodowym. To rozwiązanie, w opinii innych ekonomistów, zaprzecza zasadom równości oraz sprawiedliwości poziomej względem innych podatników [Szczyrowski 2003, Duczowska-Małysz, Duczowska-Piasecka 2008] oraz prowadzi do niewydolności ekonomicznej całego systemu podatkowego [Wasilewski, Ganc 2012]. Z tych m.in. powodów w ostatnich latach rządzący rozważają objęcie dochodów uzyskiwanych z działalności rolniczej podatkiem od osób fizycznych. Podkreślają oni jednak, że działania te powinny zostać poprzedzone szerokimi konsultacjami, również z podmiotami, których proponowane zmiany dotyczą. Zaznaczają ponadto, iż bardzo istotne są również inne procesy przygotowawcze umożliwiające rolnikom zdobycie wiedzy i kompetencji do stosowania wszelkich rozwiązań podatkowych po ich wejściu do ogólnego stosowania.

Celem opracowania było przedstawienie opinii rolników indywidualnych na temat propozycji wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie.

Materiał i metodyka badań

W badaniach wykorzystano dane pierwotne pozyskane za pomocą wywiadu bezpośredniego, przeprowadzanego z właścicielami gospodarstw rolnych przy użyciu kwestionariusza ankiety. Badania przeprowadzono w 2014 roku w 126 indywidualnych gospodarstwach rolnych położonych w województwie lubelskim. Dobór gospodarstw był celowy, brano pod uwagę zgodę właścicieli

gospodarstw na udział w badaniach, uzyskiwany dochód¹ i stosowane zasady rozliczenia się z podatku VAT. Przy wyborze gospodarstw założono, że wszystkie gospodarstwa powinny wygospodarowywać dochód oraz że przynajmniej 50% z nich rozlicza się z podatku VAT na zasadach ogólnych. Przyjmując za kryterium doboru gospodarstw do badań konieczność osiągania dochodu, kierowano się tym, że właściciele tych gospodarstw po wprowadzeniu podatku dochodowego od działalności rolniczej będą musieli się z niego rozliczać i dlatego będą bardziej zainteresowani wprowadzeniem ewentualnych zmian w zasadach opodatkowania niż ci, którzy takich dochodów nie osiągają. Założono także, że około połowa ankietowanych powinna być świadoma konieczności oraz zasad, korzyści i negatywnych stron czynnego rozliczania się z jednego z podatków w polskim systemie podatkowym. Założono, że ci rolnicy są w większym stopniu przygotowani merytorycznie do wydania opinii na temat ewentualnego wprowadzenia podatku dochodowego w gospodarstwach rolnych.

Zgodnie z założeniami, analiz dokonano według następujących kryteriów podziałowych: stosowany system rozliczania się z podatku VAT (rolnik ryczałtowy, czynny podatnik) oraz wartość uzyskiwanego (deklarowanego) dochodu (do 15, 15-40, 40-80, powyżej 80 tys. zł). Dla pogłębienia analiz przyjęto jeszcze dwa kryteria – wiek właścicieli gospodarstw (do 40 lat² i powyżej 40 lat) oraz typ rolniczy gospodarstwa. Z uwagi, że wśród ankietowanych około 30% stanowili rolnicy zajmujący się wyłącznie produkcją ogrodniczą³ (typowe dla regionu lubelskiego), a 12% prowadziło uprawy ogrodnicze (głównie warzyw) w połączeniu z uprawami rolniczymi (np. uprawa zbóż, buraków), pogrupowano badane gospodarstwa według typów rolniczych w ramach polskiego FADN⁴. W badaniach uwzględniono typy gospodarstw: TF1 – „uprawy polowe”, TF2 – „uprawy ogrodnicze”, TF3 – „uprawy trwałe”, TF6 – „mieszane – różne uprawy”, TF8 – „mieszane – różne uprawy i zwierzęta”⁵. Z uwagi na mały odsetek gospodarstw typu TF2 (8%) połączono je z gospodarstwami typu TF6.

Wyniki badań

W analizowanej zbiorowości rolników dominowała opinia, że rolnictwo w zakresie opodatkowania dochodów powinno być traktowane w sposób preferencyjny. Takiego zdania było prawie 90% badanych, w tym 42,9% motywowało to niską opłacalnością produkcji. Zaledwie 7,1% z nich twierdziło, że nie ma potrzeby szczególnego traktowania rolnictwa w kwestiach podatkowych, ponieważ gospodarstwa rolnicze dobrze funkcjonują. W porównaniu do badań Gruzziel [2008b], żaden z ankietowanych rolników nie wyraził opinii, że rolnictwo nie powinno być traktowane w szczególnie sposób w kwestiach podatkowych. Opinię ulgowego traktowania rolnictwa w zakresie opodatkowania dochodów ze względu na małą opłacalność produkcji podzielało więcej starszych osób (w wieku powyżej 40 lat) i niebędących czynnymi podatnikami VAT (ok. 50% badanych w danych zbiorowościach) niż w wieku do 40 lat i będących czynnymi podatnikami. Zauważono ponadto, że wraz ze wzrostem deklarowanych dochodów, liczba osób wyrażających aprobatę dla łagodniejszego traktowania rolników w kwestiach opodatkowania dochodów ze względu na małą opłacalność produkcji stopniowo malała.

Jeśli uwzględnici typ rolniczy gospodarstwa 45-55% właścicieli gospodarstw typów „uprawy

¹ Wysokość uzyskiwanego dochodu była deklarowana przez ankietowanych. W ankiecie proszono o podanie średniej (przynajmniej z trzech lat) wartości uzyskiwanego w gospodarstwie dochodu rolniczego (bez wliczania dopłat bezpośrednich).

² Przyjęto taki podział głównie ze względu na większą otwartość młodych ludzi do wszelkiego rodzaju zmian. Rolnicy w wieku do 40 lat nazywani są tzw. młodymi rolnikami i ich wiek pokrywa się z tzw. wiekiem mobilnym – terminem stosowanym przez GUS. Wiek mobilny – przedział wiekowy 18-44 lat zawierający się w wieku produkcyjnym, obejmujący osoby, które są zdolne do zmiany miejsca pracy, stanowiska lub ewentualnego przekwalifikowania się, a zatem do zmian.

³ Prowadzący tzw. uprawy trwałe oraz uprawiający warzywa zarówno w gruncie, jak i pod osłonami.

⁴ Przyjmując zasady Wspólnotowej Typologii Gospodarstw Rolnych (WTGR).

⁵ Nie przyjęto do analiz typowej uproszczonej struktury typów rolniczych TF8, ze względu na chęć ukazania odmiennego zdania osób zajmujących się wyłącznie produkcją rolniczą roślinną oraz tych osób, które oprócz prowadzonej produkcji roślinnej zajmują się także produkcją zwierzęcą.

polowe”, „mieszane – różne uprawy + uprawy ogrodnicze” i „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” twierdziło, że konieczne jest ulgowe traktowanie rolnictwa ze względu na niską opłacalność produkcji. Tymczasem, wśród właścicieli gospodarstw o typie „uprawy trwałe” taką opinię wyrażało tylko 17,9% ankietowanych. Było to najprawdopodobniej związane z osiąganiem wyższych dochodów i relatywnie wyższej opłacalności produkcji przez właścicieli tych gospodarstw w porównaniu z rolnikami reprezentującymi pozostałe typy gospodarstw. Potwierdzają to wyniki badań prowadzone przez FADN w roku 2012, z których wynika, że gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach trwałych osiągnęły wartość dodaną netto i dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego na 1 ha UR jedną z wyższych w porównaniu do innych typów gospodarstw [Wyniki standardowe... 2014]. Zdania, że nie ma potrzeby łagodniejszego traktowania rolników w kwestii opodatkowania dochodów, ponieważ gospodarstwa funkcjonują bardzo dobrze, było najwięcej wśród osób z grupy uzyskujących najwyższe dochody (18,5%) oraz rolników z gospodarstw o typie rolniczym „uprawy trwałe” (14,3%). Z taką opinią nie zgadzał się żaden z właścicieli gospodarstw „uprawy polowe”, w których zgodnie z wcześniej przytoczonym źródłem, wartość dodana netto i dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych były jedne z najniższych w porównaniu z pozostałymi typami gospodarstw.

Opinie ankietowanych odnośnie propozycji wprowadzania podatku dochodowego w rolnictwie były bardzo zróżnicowane. Prawie 40% badanych oceniło ją pozytywnie, ale około 10% z nich – pod warunkiem wprowadzenia zasad rozliczania się z niego jak dla osób prowadzących działalność pozarolniczą (tab. 1). Około 28% respondentów uznało, że wprowadzenie podatku dochodowego powinno dotyczyć tylko dużych gospodarstw (czyli według badanych rolników takich, w którym średnio powierzchnia UR wynosi 20 ha), natomiast 31% twierdziło, że opodatkowanie działalności rolniczej jest bardzo niekorzystne dla właścicieli gospodarstw. Dla porównywania w badaniach Gruziel [2008b] takie zdanie wyrażało aż 45,5% ankietowanych.

Propozycję wprowadzenia podatku dochodowego do rolnictwa w celu sprawiedliwszego traktowania właścicieli gospodarstw rolnych w kwestiach podatkowych i wyeliminowania „pseudorolników” popierało znacznie więcej czynnych podatników VAT (44,1%) i osób deklarujących osiąganie wyższych dochodów (odpowiednio 38,7% i 44,4% ankietowanych z dochodami 40-80 tys. zł i powyżej 80 tys. zł) niż osób reprezentujących pozostałych badanych rolników (tab. 1). Podobne zdanie mieli rolnicy mający gospodarstwa o typie „uprawy trwałe” i „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” (odpowiednio 42,6% i 38,5%). Wśród osób, które twierdziły, że podatek powinien być wprowadzony tylko dla dużych gospodarstw⁶ było najwięcej rolników ryczałtowych – prawie 39%, respondentów w wieku do 40 lat – 36,2%, ankietowanych deklarujących osiąganie najniższych dochodów – 48,4% oraz odpowiednio 32,1 i 34,6% właścicieli gospodarstw o typie „uprawy trwałe” i „mieszane – różne uprawy i zwierzęta”. Najwięcej obaw przed wprowadzeniem podatku dochodowego do rolniczego systemu podatkowego, uznając to rozwiązanie za niekorzystne, mieli ankietowani w wieku powyżej 40 lat (41,2%), z gospodarstw o typie rolniczym „uprawy polowe” (41,5%). Natomiast wśród osób w wieku do 40 lat, z gospodarstw o typie „uprawy trwałe” zdanie, że będzie to bardzo niekorzystne miało tylko odpowiednio 19% i 17,9% ankietowanych. Rolnicy zapytani o opinię na temat zastosowania okresu przejściowego⁷ przed właściwym wprowadzeniem podatku dochodowego w zdecydowanej większości odpowiedzieli, że powinien być wprowadzony taki okres (71,4%). Jedynie 7,2% ankietowanych uznało, że podatek dochodowy powinien być naliczany i opłacany bez zastosowania okresu przejściowego. Pozostała część (21,4%) nie zajęła żadnego stanowiska w tej kwestii. Wśród osób, które uznały, że powinien zostać wprowadzony okres przejściowy 48% twierdziło, że powinien on trwać nawet od 4 do 5 lat.

Według 27% ankietowanych oczekiwanym rezultatem wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie będzie obniżenie aktualnych obciążeń podatkowych gospodarstw (tab. 2). Rolnicy upatrywali szansę na zmniejszenie wartości płaconych podatków głównie w możliwości wli-

⁶ Małe natomiast mogą wybrać albo dalsze płacenie podatku rolnego, albo przejście na nowe zasady.

⁷ Okres, w którym rolnicy mogliby przygotować się merytorycznie do rozliczania się z podatku dochodowego, przy jednoczesnym pozostaniu przy płaceniu podatku rolnego na dotychczasowych zasadach, z równoległą możliwością odroczenia przejścia na płacenie podatku dochodowego.

Tabela 1. Stanowisko ankietowanych odnośnie wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie
 Table 1. The attitudes of the respondents, regarding the introduction of the income tax in agriculture

Wyszczególnienie/Specification	Odsetek wskazań/Percentage of respondents [%]												
	ogółem/ total	podatnik VAT/ taxpayer VAT		wiek [lata]/ age [years]		deklarowany dochód declared income			typ rolniczy/ agricultural type				
		tak/yes	nie/no	<40	>40	<15	15-40	40-80	>80	TF1	TF3	TF2+6	TF8
Pozytywnie oceniam, ponieważ przyczyni się do sprawiedliwego traktowania rolników w kwestiach podatkowych i wyeliminowania „pseudorolników”/I assess it positively, because it will contribute to the fair treatment of farmers in tax matters and the elimination of „pseudo-farmers”**	28,6	44,1	14,9	32,8	25,0	12,9	21,6	38,7	44,4	14,6	42,6	25,8	38,5
Obligatoryjnie powinien być wprowadzony dla dużych gospodarstw, pozostałe na zasadzie wyboru /The tax should be introduced only for large farms, the other on the principle of choice	27,8	15,3	38,8	36,2	20,6	48,4	24,3	16,1	22,2	22,0	32,1	25,8	34,6
Pozytywnie oceniam przy wprowadzeniu zasad rozliczania się podatku jak dla osób prowadzących działalność pozarolniczą/I assess it positively, on condition that tax accounting rules as for persons engaged in non-agricultural activities will be introduced	9,5	10,2	9,0	8,6	10,3	3,2	10,8	16,1	7,4	17,1	7,1	9,7	-
Jest bardzo niekorzystne dla rolników/It's very unfavourable for farmers	31,0	30,5	31,3	19,0	41,2	32,3	37,8	25,8	25,9	41,5	17,9	32,3	26,9
Nie mam zdania/I don't have opinion	3,2	-	6,0	3,4	2,9	3,2	5,4	3,2	-	4,9	-	6,5	-

* za „pseudorolników” w kwestionariuszu ankiety uznano osoby, które są wprawdzie właścicielami użytków rolnych, ale głównym źródłem dochodu jest inna pozarolnicza działalność gospodarcza, powyższe sformułowanie zostało zaczerpnięte z badań Gruzziel [2008b]/pseudo-farmers”, in the questionnaire were considered people who own agricultural land, but the main source of income is another non-agricultural activities, this wording has been taken from research Gruzziel [2008b]

Źródło: badania własne

Source: own study

Tabela 2. Opinie ankietowanych na temat zmian w wysokości obciążeń podatkowych po wprowadzeniu podatku dochodowego w rolnictwie
 Table 2. Opinions of respondents on changes in the tax burden after the introduction of income tax in agriculture

Wyszczególnienie/Specification	Odsetek wskazań/Percentage of respondents [%]												
	ogółem/ total	podatnik VAT/ taxpayer VAT		wiek [lata]/ age [years]			deklarowany dochód declared income			typ rolniczy/ agricultural type			
		tak/yes	nie/no	<40	>40	<15	15-40	40-80	>80	TF1	TF3	TF2+6	TF8
Obniżenie aktualnych obciążeń podatkowych/Reduction in current tax burden	27,0	25,4	28,4	31,0	23,5	35,5	37,8	19,4	11,1	26,8	25,0	9,7	50,0
Podwyższenie aktualnych obciążeń podatkowych/Increase in current tax burden	37,3	32,2	41,8	32,8	41,2	38,7	32,4	35,5	44,4	36,6	42,9	45,2	23,1
Nie mam zdania/I don't have opinion	35,7	42,4	29,9	36,2	35,3	25,8	29,7	45,2	44,4	36,6	32,1	45,2	26,9

Zródło: badania własne
 Source: own study

czenia wartości amortyzacji środków trwałych do kosztów uzyskania przychodów oraz w zapowiadanej likwidacji podatku rolnego. Odmiennego zdania, że wprowadzenie takiego podatku przyczyni się do zdecydowanego podwyższenia aktualnych obciążeń podatkowych, było o 10 p.p. więcej badanych rolników. Nie poparli oni jednak swoich wypowiedzi konkretnymi argumentami.

Uwzględniając wiek właścicieli gospodarstw zauważono, że bardziej optymistycznie do zmian w opodatkowaniu działalności rolniczej podeszli tzw. młodzi rolnicy niż starsi (w wieku powyżej 40 lat). Obniżenia aktualnych zobowiązań podatkowych spodziewało się 31% ankietowanych w wieku do 40 lat i już tylko 23,5% rolników w wieku powyżej 40 lat (tab. 2). Natomiast zwiększenia aktualnych obciążeń wskutek zmian obawiało się 32,8% młodych rolników i 41,2% rolników w wieku powyżej 40 lat. Przy określaniu konsekwencji wprowadzenia podatku dochodowego od działalności rolniczej w Polsce, uwzględniając wartość deklarowanego dochodu rolniczego, zauważono znaczące różnice w odpowiedziach wśród ankietowanych osiągających dochody wyższe i względnie niższe. Zdania, że wprowadzenie podatku dochodowego od działalności rolniczej przyczyni się do obniżenia obciążeń podatkowych, było 11,1% badanych o dochodach powyżej 80 tys. zł i 19,4% o dochodach w przedziale 40-80 tys. zł oraz odpowiednio 35,5% i 37,8% ankietowanych osiągających dochody do 15 tys. zł i w przedziale 15-40 tys. zł.

Z badań wynika także, że najwięcej osób obawiających się podwyższenia aktualnych obciążeń podatkowych było wśród tych osiągających najwyższe dochody – aż 44,4%. W pozostałych grupach ankietowanych rolników takie zdanie wyrażało 32,4-38,7% ankietowanych, w zależności od grupy. Ze względu na typ gospodarstwa więcej osób – ponad 40% właścicieli gospodarstw typu „uprawy trwałe” oraz „uprawy ogrodnicze” i „mieszane – różne uprawy” – w porównaniu z pozostałymi wyrażało opinię o zdecydowanym zwiększeniu obciążeń podatkowych po wprowadzeniu podatku dochodowego w rolnictwie. Wyższy odsetek ankietowanych (50%) reprezentujących typ gospodarstwa „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” był odmiennego zdania. W pozostałych typach gospodarstw obniżenia obciążeń podatkowych po wprowadzaniu podatku do rolnictwa spodziewało się od 9,7 do 26,8% badanych, w zależności od typu gospodarstwa.

Podsumowanie i wnioski

Badani rolnicy nie byli zdecydowanymi przeciwnikami wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie. Około 29% badanych zauważyło pewne korzyści i szanse wskutek tych zmian, głównie w bardziej sprawiedliwym traktowaniu rolników w kwestiach podatkowych i wyeliminowaniu tzw. „pseudorolników”. Powyższą opinię wyrażało jednak znacznie więcej rolników osiągających najwyższe dochody, z gospodarstw o typach „uprawy trwałe” i „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” i będących czynnymi podatnikami VAT. Podobny odsetek badanych podszedł jednak bardziej sceptycznie do proponowanych zmian, twierdząc, że powinny one dotyczyć wyłącznie dużych gospodarstw. Pozostali rolnicy powinni mieć możliwość wyboru zasad opodatkowania. Jedna trzecia ankietowanych uznała, że będzie to posunięcie bardzo niekorzystne dla właścicieli gospodarstw. Spodziewanym skutkiem wprowadzania podatku dochodowego do rolniczego systemu podatkowego dla prawie 40% badanych będzie podwyższenie aktualnych obciążeń podatkowych. Obawiali się tego w znacznie większym stopniu rolnicy ryczałtowi, osoby w wieku powyżej 40 lat, osiągający najwyższe dochody i właściciele gospodarstw o typach „uprawy trwałe” oraz „mieszane – różne uprawy” i uprawy ogrodnicze”. Jedynie dla 27% ankietowanych oczekiwanym rezultatem wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie będzie obniżenie aktualnych obciążeń podatkowych gospodarstw, głównie na skutek możliwości wliczenia wartości amortyzacji środków trwałych do kosztów uzyskania przychodów oraz zniesienia obowiązku płacenia podatku rolnego.

Literatura

- Duczowska-Małysz K., Duczkowska-Piasecka M. 2008: *Raport w sprawie KRUS*, BCC, Warszawa, [online], <http://www.bcc.org.pl>, dostęp. 27.05.2015.
- Dziemianowicz R. I. 2007: *Efektywność systemu opodatkowania rolnictwa*, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Gruziel K. 2008a: *Stan i kierunki zmian w opodatkowaniu gospodarstw rolniczych*, Wyd. SGGW, Warszawa.
- Gruziel K. 2008b: *Możliwość wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie w opiniach rolników indywidualnych*, Zesz. Nauk. SGGW, *Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywniczej*, nr 66, 97-112.
- Szczodrowski G. 2003: *Polski system podatkowy. Strategia transformacji*, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Wasilewski M., Ganc M. 2012: *Funkcjonowanie systemu podatkowego w rolnictwie oraz propozycje zmian w opinii rolników indywidualnych*, Zesz. Nauk. Uniwersytetu Szczecińskiego, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 50, 725-732.
- Wyniki standardowe 2012 uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN, REGION FADN 795, Mazowsze i Podlasie, Część II, *Analiza wyników standardowych*, 2014: IERiGŻ-PIB, Warszawa, 32.

Summary

The attitudes of individual farmers towards the introduction of the income tax in farms Polish politicians have been promising for many years to introduce the income tax on agricultural activities. However, they insist, that these actions should be preceded by broad consultations, also with those, who the proposed amendments relate to. Hence, the study presents the opinions of individual farmers from a typical Polish agricultural area, Lublin province, on the announced introduction of the income tax in agriculture. The research shows that almost 40% of respondents positively evaluated the above proposal, and about one-third of them claimed that the taxation of agricultural activities will be very unfavorable for farmers. In addition, approximately 40% of the respondents felt that any changes will affect the increase of the current tax burden on farms in Poland.

Adres do korespondencji
dr inż. Joanna Pawlak
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
Zakład Ekonomiki Ogrodnictwa
ul. Leszczyńskiego 58, 20-068 Lublin
tel. (81) 524 71 61
e-mail: joanna.pawlak@up.lublin.pl